

Budd-daliadau profedigaeth

Os yw eich gŵr, gwraig neu
bartner sifil wedi marw

canolfan **byd**gwaith

Rhan o'r Adran Gwaith a Phensiynau

Canllaw yn unig yw'r daflen hon ac nid yw'n cwmpasu pob amgylchiad. Rydym wedi ceisio sicrhau bod y wybodaeth yn y daflen hon yn gywir o fis Chwefror 2010.

Mae'n bosibl y bydd rhywfaint o'r wybodaeth wedi'i gorsymleiddio, neu'n dod yn llai cywir dros amser, er enghraifft, o ganlyniad i newidiadau i'r gyfraith.

Cynnwys

Cyflwyniad	4
Os yw eich gŵr, gwraig neu bartner sifil wedi marw yn ddiweddar	5
Taliad Profedigaeth	6
Lwfans Rhiant Gweddw	7
Lwfans Profedigaeth	9
Beth sy'n digwydd pan fyddaf yn cyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth?	10
Sut i wneud cais am fudd-daliadau profedigaeth	11
Gwybodaeth gyffredinol	13
Sut byddaf yn cael fy nhalu?	13
Os credwch fod ein penderfyniad yn anghywir	13
Newidiadau sy'n effeithio ar eich budd-dal	13
Credyd Treth Plant	15
Cwestiynau eraill a allai fod gennych . . .	16
I gael rhagor o wybodaeth	18

Cyflwyniad

Mae'r math o fudd-dal profedigaeth a gallech ei gael yn dibynnu ar pryd y bu farw eich gŵr, gwraig neu bartner sifil.

Mae'r daflen hon yn disgrifio'r rheolau presennol, lle:

- bu eich gŵr neu wraig farw ar neu ar ôl 9 Ebrill 2001, neu
- bu eich partner sifil farw ar neu ar ôl 5 Rhagfyr 2005.

Os ydych eisoes yn cael Pensiwn Gwraig Weddw neu Lwfans Mam Weddw dan y rheolau cynharaf a bod gennych gwestiwn am hyn, cysylltwch â'r swyddfa sy'n talu eich budd-dal.

Os ydych yn weddw rhyfel mae rheolau gwahanol yn gymwys. Gallwch gael mwy o wybodaeth am y rheolau hyn gan yr Asiantaeth Personél y Lluoedd Arfog a Chyn-filwyr. Gweler tudalen 18 i gael manylion am sut i gysylltu â hwy.

Pobl sy'n byw yn yr Alban neu a fu'n byw yn yr Alban

Cydnabu cyfraith yr Alban y dylai cyplau sy'n cydfyw fod â'r un hawliau â chwpl priod.

Fodd bynnag, nid yw hyn yn berthnasol i bobl a ddechreuodd gydfyw ar ôl 4 Mai 2006. Ni fydd cyplau sy'n dechrau cydfyw ar ôl y dyddiad hwn yn gallu cael budd-daliadau profedigaeth.

Os yw eich gŵr, gwraig neu bartner sifil wedi marw yn ddiweddar

Efallai y gallech gael Taliad Profedigaeth a naill ai:

- Lwfans Rhiant Gweddw, neu
- Lwfans Profedigaeth.

I gael budd-daliadau profedigaeth, rhaid bod eich gŵr, eich gwraig neu'ch partner sifil wedi talu cyfraniadau Yswiriant Gwladol. Nid yw'r cyfraniadau a dalwyd gennych yn cyfrif am fudd-daliadau profedigaeth.

Pethau eraill i'w hystyried

Efallai y gallech gael y budd-daliadau hyn ar y gyfradd lawn os bu farw eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil oherwydd damwain yn y gwaith neu o afiechyd diwydiannol penodol (afiechyd y cawsant ddiagnosis ar ei gyfer ac y cawsant driniaeth ar ei gyfer), hyd yn oed os nad oedd ganddynt cofnod cyfraniadau Yswiriant Gwladol llawn.

Bydd unrhyw gyfraniadau Yswiriant Gwladol a dalwyd gan eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil yng Ngogledd Iwerddon neu Ynys Manaw yn cyfrif tuag at fudd-daliadau profedigaeth.

Os bu eich gŵr, gwraig neu bartner sifil yn byw neu'n talu Yswiriant Gwladol mewn gwledydd penodol eraill, gall y cyfraniadau a wnaed ganddynt yno helpu tuag at y cyfraniadau a gyfrifwyd - gallai hyn olygu y gallwch wneud cais am fudd-daliadau profedigaeth.

Mae Pensiwn y
Wladwriaeth Dosbarth
A yn cynnwys Pensiwn
Sylfaenol y Wladwriaeth
a Phensiwn
Ychwanegol y
Wladwriaeth. Efallai y
cewch un o'r ddwy ran
neu'r ddwy.

Gallech hefyd fod â hawl i bensiwn o'r wlad arall (neu wledydd eraill) lle y bu eich gŵr, gwraig neu bartner sifil yn byw neu'n talu cyfraniadau Yswiriant Gwladol ynnddi cyn iddynt farw.

Taliad Profedigaeth

Mae Taliad Profedigaeth yn gyfandaliad di-dreth o £2,000 i'ch helpu pan fydd eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil yn marw.

Gallwch gael Taliad Profedigaeth os yw eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil wedi talu digon o gyfraniadau Yswiriant Gwladol, neu os achoswyd ei farwolaeth/marwolaeth gan ei swydd, ac:

- roeddech o dan oedran Pensiwn y Wladwriaeth eich hun pan fuont farw, neu
- nid oedd ganddynt hawl i Bensiwn y Wladwriaeth Dosbarth A pan fuont farw.

Ni allwch gael Taliad Profedigaeth os, pan fu farw eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil:

- roeddech wedi ysgaru neu roedd eich partneriaeth sifil wedi'i diddymu'n gyfreithiol
- roeddech yn cydfyw â rhywun arall fel pe baech yn briod neu mewn partneriaeth sifil gyda hwy, neu
- tra roeddech yn y carchar neu yn y ddalfa.

Gallwch wneud cais am Daliad Profedigaeth am hyd at 12 mis ar ôl marwolaeth eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil.

Lwfans Rhiant Gweddw

Mae Lwfans Rhiant Gweddw yn daliad rheolaidd y gallwch ei gael os:

- rydych o dan oedran Pensiwn y Wladwriaeth
- gwnaeth eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil dalu digon o gyfraniadau Yswiriant Gwladol, **ac**
- oes gennych o leiaf un plentyn rydych yn cael Budd-dal Plant ar ei gyfer, **neu**
- rydych yn disgwyl plentyn eich diweddar ŵr neu bartner sifil (gan gynnwys o ganlyniad i driniaeth IVF) ac roeddech yn byw gyda hwy yn union cyn iddynt farw.

Mae'n rhaid i chi wneud cais o fewn 3 mis i farwolaeth eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil, neu gallech golli budd-dal.

Os nad yw'r plentyn yn byw gyda chi, ond rydych yn talu rhywfaint o gostau darparu ar gyfer y plentyn hwnnw, gallech gael Lwfans Rhiant Gweddw.

Daw Lwfans Rhiant Gweddw i ben pan nad oes gennych blentyn dibynnol mwyach. Os yw hyn o fewn 52 wythnos i golli eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil, efallai y bydd gennych hawl i Lwfans Profedigaeth. Gweler tudalen 9.

Gallech hefyd gael Credyd Treth Plant (gweler tudalen 15). Mae hyn yn disodli'r taliad 'ychwanegiad plant dibynnol' o 6 Ebrill 2003.

'Y pensiwn ychwanegol'

Ers 2002 mae'r pensiwn ychwanegol wedi cael ei alw'n Ail Bensiwn y Wladwriaeth. Arferai gael ei adnabod fel pensiwn Cynllun Pensiwn y Wladwriaeth ar sail Enillion (SERPS). Efallai y gallwch etifeddu rhan o bensiwn ychwanegol eich diweddar gŵr, gwraig neu bartner sifil a chael hwn wedi'i dalu gan eich Lwfans Rhiant Gweddw.

Os byddwch yn peidio â chael Lwfans Rhiant Gweddw, daw eich pensiwn ychwanegol i ben hefyd.

Lwfans Profedigaeth

Mae Lwfans Profedigaeth yn daliad rheolaidd y gallwch ei gael os:

- roeddech yn 45 neu'n hŷn, ond o dan oedran Pensiwn y Wladwriaeth pan fu farw eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil, a
- gwnaethant dalu digon o gyfraniadau Yswiriant Gwladol, neu
- achoswyd y farwolaeth gan ei swydd.

Ni allwch gael Lwfans Profedigaeth os, pan fu farw eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil:

- roeddech wedi ysgaru neu roedd eich partneriaeth sifil wedi'i diddymu'n gyfreithiol
- roeddech yn cydfyw â rhywun arall fel pe baech yn briod neu mewn partneriaeth sifil gyda hwy, neu
- tra roeddech yn y carchar neu yn y ddalfa.

Os ydych yn 55 oed neu'n hŷn ar adeg marwolaeth eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil, byddwch yn cael cyfradd lawn Lwfans Profedigaeth. Os ydych rhwng 45 ac 54, byddwch yn cael llai na'r gyfradd lawn. Mae'r gyfradd hon yn sefydlog ac ni fydd yn cynyddu ar eich pen-blwydd bob blwyddyn.

Ar hyn o bryd oedran Pensiwn y Wladwriaeth yw 60 i ferched a 65 i ddyonion. Bydd oedran Pensiwn y Wladwriaeth ar gyfer merched yn codi'n raddol rhwng mis Ebrill 2010 a 2020 o 60 oed i 65 oed.

Y Gwasanaeth Pensiwn

www.direct.gov.uk/pensiynau

Ffôn: 0845 606 0275

Ffôn testun:

0845 606 0295

Gallwch gael Lwfans Profedigaeth am hyd at 52 wythnos o'r dyddiad y bu farw eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil. Daw i ben os byddwch yn cyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth cyn diwedd y cyfnod o 52 wythnos.

Mae'n rhaid i chi wneud cais o fewn 3 mis i farwolaeth eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil, neu gallech golli budd-dal.

Beth sy'n digwydd pan fyddaf yn cyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth?

Ni allwch gael Lwfans Rhiant Gweddwr neu Lwfans Profedigaeth ar ôl i chi gyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth. Am fwy o wybodaeth am Bensiwn y Wladwriaeth, cysylltwch â'r Gwasanaeth Pensiwn.

Sut i wneud cais am fudd-daliadau profedigaeth

Nid ydych yn gwneud cais am bob budd-dal ar wahân. Mae 3 ffordd i wneud cais.

- 1 Cwblhewch ffurflen BD8 (cewch hon gyda'r dystysgrif marwolaeth), a'i hanfon at y Ganolfan Byd Gwaith. Yna, byddwn yn anfon ffurflen atoch.
- 2 Lawrlwythwch ffurflen gais 'BB1W' eich hun yn www.direct.gov.uk/cy
- 3 Ffoniwch am ffurflen gais.

Ffôn: 0845 608 8722

Ffôn testun: 0845 608 8634

Mae'r tabl isod yn dangos y gwahanol fathau o fudd-daliadau a allai fod yn gymwys i chi, yn dibynnu ar eich oedran a'ch amgylchiadau pan fu farw eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil.

Eich oedran a'ch amgylchiadau pan fu farw eich partner	Yr hyn y gallech ei gael
Dan 45 heb blant dibynnol	Taliad Profedigaeth yn unig
Dan oedran Pensiwn y Wladwriaeth gyda phlant dibynnol	Taliad Profedigaeth a Lwfans Rhiant Gwedd
Dan oedran Pensiwn y Wladwriaeth heb blant dibynnol, ond rydych yn disgwyl baban eich gŵr neu'ch partner sifil	Taliad Profedigaeth a Lwfans Rhiant Gwedd
45 neu'n hŷn, ond o dan oedran Pensiwn y Wladwriaeth	Taliad Profedigaeth a Lwfans Profediageith
Dros oedran Pensiwn y Wladwriaeth ac nad oedd gan eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil hawl i Bensiwn y Wladwriaeth Categori A pan fuont farw	Taliad Profedigaeth a Phensiwn y Wladwriaeth
Dros oedran Pensiwn y Wladwriaeth ac nad oedd eich gŵr, gwraig neu'ch partner sifil yn cael Pensiwn y Wladwriaeth pan fuont farw	Pensiwn y Wladwriaeth

Gwybodaeth gyffredinol

Sut bydd fy mudd-dal yn cael ei dalu?

Rydym yn talu budd-daliadau i mewn i'ch cyfrif. Dyma'r ffordd orau o gael eich budd-dal oherwydd gallwch ddewis sut a phryd yr hoffech gymryd arian allan o'ch cyfrif. Gall eich cyfrif fod gyda banc, cymdeithas adeiladu neu Swyddfa'r Post.

Os credwch fod ein penderfyniad yn anghywir

Os hoffech gael rhagor o wybodaeth am benderfyniad am fudd-dal rydym wedi'i wneud neu os ydych o'r farn bod penderfyniad yn anghywir, cysylltwch â ni a byddwn yn rhoi esboniad i chi. Dylech gysylltu â ni o fewn mis i ddyddiad y llythyr yn rhoi gwybod i chi am ein penderfyniad, neu efallai na fyddwn yn gallu ystyried y mater.

Newidiadau sy'n effeithio ar eich budd-dal

Mae'n rhaid i chi roi gwybod i ni ar unwaith os bydd unrhyw newidiadau yn eich amgylchiadau a allai effeithio ar eich budd-dal. Er enghraifft, gall hyn fod oherwydd eich bod:

- yn mynd dramor
- yn symud tŷ
- yn rhoi'r gorau i gael Budd-dal Plant ar gyfer un neu fwy o blant
- yn dechrau cael budd-dal neu bensiw'n arall

- yn mynd i'r carchar neu y cewch eich cadw yn y ddalfa
- yn dechrau byw gyda rhywun fel pe baent yn wŵr, gwraig neu'n bartner sifil i chi, neu
- yn priodi neu'n ffurfio partneriaeth sifil newydd.

Mae'n rhaid i chi ddweud wrthym hefyd am unrhyw newidiadau a allai effeithio ar eich plant. Gallent fod yn un o'r rhai a restrir uchod, neu os oes gennych blentyn arall neu mae un o'ch plant:

- yn gadael cartref
- yn marw
- yn rhoi'r gorau i astudio mewn addysg llawn amser (addysg ar ôl iddynt fod yn 16 oed neu'n hŷn), neu
- yn dechrau gweithio neu'n mynd ar gwrs hyfforddi a noddir gan gyflogwr.

Os nad ydych yn siŵr a ddylech ddweud wrthym am newid, gwnewch hynny beth bynnag. Os na fyddwch yn gwneud, gallech golli allan ar arian y dylech ei gael. Neu, gallech gael gormod o arian, a bydd angen i chi ei ad-dalu.

Llinell gymorth credydau treth.

Ar-lein:

[www.hmrc.gov.uk/
taxcredits](http://www.hmrc.gov.uk/taxcredits)

Ffôn: 0845 302 1489

Ffôn testun:

0845 300 3909

Ar agor 8am i 8pm bob dydd

Credyd Treth Plant

Mae Credyd Treth Plant yn lwfans y gallech ei gael os ydych yn gyfrifol am blentyn sydd fel arfer yn byw gyda chi. Gallwch ond gwneud un cais am bob plentyn.

P'un ai ydych yn gymwys a bydd y swm a gewch yn dibynnu ar nifer o bethau, megis eich incwm teulu a'r nifer ac oedran y plant sydd ganddynt.

Cwestiynau eraill a allai fod gennych

C: A fydd fy mudd-daliadau profedigaeth yn newid bob blwyddyn?

A: Adolygir y symiau bob mis Ebrill yn flynyddol. I gael mwy o wybodaeth, ewch i www.direct.gov.uk/cy

C: Beth yw'r Bonws Nadolig?

A: Bonws di-dreth yw hwn rydym yn ei dalu gyda'ch Lwfans Rhiant Gweddw ychydig cyn y Nadolig bob blwyddyn. Fel arfer byddwn yn talu'r bonws yn awtomatig gyda'ch taliad budd-dal arferol.

C: A fydd yn rhaid i mi dalu treth incwm ar fy mudd-daliadau profedigaeth?

A: Bydd yn rhaid i chi dalu treth os ydych yn cael Lwfans Profedigaeth neu Lwfans Rhiant Gweddw. Mae'n rhaid i chi gynnwys y budd-daliadau hyn ar eich ffurflen dreth. Hyd yn oed os nad oes gennych unrhyw incwm arall, mae'n rhaid i chi roi gwybod i'ch swyddfa dreth cyn gynted ag y byddwch yn gael unrhyw un o'r budd-daliadau hyn.

Nid oes rhaid i chi dalu treth ar eich Taliad Profedigaeth neu Fonws Nadolig a gewch. Os gwnaethoch gais am Lwfans Rhiant Gwraig Weddw cyn 6 Ebrill 2003, nid ydych yn talu treth ar yr 'ychwanegiad plant annibynnol'.

C: Sut y bydd fy mudd-daliadau profedigaeth yn effeithio ar fudd-daliadau eraill a gaf?

A: Fel arfer ni allwch gael mwy nag un prif fudd-dal y wladwriaeth yn llawn ar yr un pryd, felly cewch gymysgedd o'r budd-daliadau sy'n talu'r mwyaf i chi. Ni allwch gael budd-daliadau profedigaeth a Phensiwn y Wladwriaeth.

Nid yw rhai budd-daliadau yn effeithio ar swm eich budd-daliadau profedigaeth. Lwfans Gweini, Budd-dal Plant, Lwfans Byw i'r Anabl, Tâl Salwch Statudol, Tâl Mamolaeth Statudol, Pensiwn Anabledd Rhyfel a Budd-dal Anabledd Anafiadau Diwydiannol yw'r rhain.

I gael rhagor o wybodaeth

Y Ganolfan Byd Gwaith

Gallwch gysylltu â ni drwy fynd i www.direct.gov.uk/cy neu gallwch gael ein manylion yn y llyfr ffôn.

Asiantaeth Personél y Lluoedd Arfog a Chyn-filwyr

Mae'r Asiantaeth Personél y Lluoedd Arfog a Chyn-filwyr yn rhoi gwybodaeth a chymorth i gyn-filwyr a fu yn y lluoedd arfog a'u teuluoedd.

Gwefan: www.veterans-uk.info

Ffôn: 0800 169 2277

Ffôn Testun: 0800 169 3458

Dydd Llun i ddydd Iau 8.15am i 5.15pm,
dydd Gwener 8.15am i 4.30pm.

Y Gwasanaeth Pensiwn

Gwefan: www.direct.gov.uk/pensiynau

Ffôn: 0845 606 0275

Ffôn testun: 0845 606 0295

Costau galwadau

Roedd y costau yn gywir ar y dyddiad sydd ar gefn y daflen hon.

Mae galwadau i rifau **0800** am ddim o linellau daear BT ond efallai y bydd yn rhaid i chi dalu os byddwch yn defnyddio cwmni ffôn arall, ffôn symudol, neu os byddwch yn ffonio o dramor.

Ni ddylai cost galwadau i rifau **0845** o linellau daear BT fod yn fwy na 4c y funud gyda thâl o 9c ar gyfer gwneud yr alwad. Efallai y bydd yn rhaid i chi dalu mwy os byddwch yn defnyddio cwmni ffôn arall, ffôn symudol, neu os byddwch yn ffonio o dramor.

Gall galwadau o ffonau symudol gostio hyd at 40c y funud, felly gofynnwch i'ch darparwr gwasanaeth am gost galwadau.

Ffonau Testun

Mae'r rhifau ffôn testun a ddarparwn yn rhai ar gyfer pobl sy'n ei chael hi'n anodd llefaru neu glywed yn glir. Os nad oes gennych ffôn testun, efallai bydd gan ambell lyfrgell neu ganolfannau cyngor ar bopeth un. Nid yw ffonau testun yn derbyn negeseuon testun o ffonau symudol.

Mae Directgov yn rhoi gwybodaeth gan adrannau llywodraeth y DU am bob math o bynciau. I gael gwybod mwy am ba fudd-daliadau y gallech fod yn gymwys i'w cael, ewch i

www.direct.gov.uk/cynghoryddbudd-daliadau

Mae'r Ganolfan Byd Gwaith yn ymroddedig i weithredu egwyddorion cyfle cyfartal yn ei rhaglenni a'i gwasanaethau.

Cynhyrchwyd gan y Ganolfan Byd Gwaith, rhan o'r Adran Gwaith a Phensiynau

ISBN 978-1-84763-015-5

DWP1005W | f2.0 (Chwefror 2010) | v2.0 (February 2010)